

اهمیت حجاب در قرآن و روایات

عنایت علی

مقدمه

حجاب برای زن به معنای ذلت نیست، بلکه به معنای عصمت و حفظ زنان است و نه فقط عصمت و حفظ زن بلکه عصمت و حفاظت زن و مرد هر دوست - حجاب به معنای چادر نیست اما چادر به نزد ما چادر قدیمی داشتند، بهترین نوع حجاب است -

بدون چادر هم حجاب ممکن است حجاب به معنای پوشیدن سالم است نه پوشیدنی که نپوشیدن بدتر است اسلام در حجاب پوشش را معین نکرده است مقصود را معین کرده است مقصود این است که دیدار زن و مرد و ملاقات طبیعی آنها به صورت روزمره تبدیل به عامل تحریک نشود و این هدف اسلام است - حجاب و پوشش در دین اسلام مبین اسلام از جایگاه خاصی برخوردار است اسلام به عنوان آفرین دین الهی برای حفظ فرد و جلوگیری از جامعه از انحرافات که سر چشمه آن بی حجابی است -

چکیده:

حجاب زن محدودیت نیست حجاب زن مایه مباهات زن، سند شخصیت زن است نه وسیله عقب ماندن او در اجتماع حجاب حریم مقدس و قلعه آرامش زن است - حجاب و عفاف همواره بخشی عمده از رسالت انبیاء و اولیاء ادیان علماء بوده است، زیرا حفظ حجاب و عفاف به حذف بسیاری از گناهان کمک میکند و رعایت حجاب اسلامی به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی پرداخته و قرب الهی را نصیب انسان میکند -

مسئله حجاب یک دستور دینی است و از مسایل مهم جامعه ماست، و با بسیاری از مسایلی پیوند خورده، پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در قالب دستور توحید و یا دعا برای حجاب داشتن زنان برخورد های

قلبی ایشان در قالب نهی بی حجاب و روگردانی از زنان بی حجاب از جمله گزارش های نقصان کننده ادعای مزکور است و مجموعیت حجاب در صدر اسلام را تایید می کند -

کلید واژه: حجاب، عفاف، زنان، روایات، اسلام، بی حجاب، آیات، مسایل، لباس، آبرو، پوشیدن،

حجاب در لغت:

حجاب در لغت به معنای چیزی است که در میان دو شیء حایل میشود^۱

حجاب در اصطلاح:

بر اساس آنچه امروزه در میان مسلمانان فارسی زبان به کار می رود، مراد از حجاب پوشش اسلامی است^۲

حجاب در قرآن:

کلمه حجاب همه جا به معنای پرده یا حائل به کار رفته است مانند در سوره اسرا ایت ۴۵ فرموده است
وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَجَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا.

هنگامی که قرآن می خوانی، میان تو و آنها که به آخرت ایمان نمی آورند، حجاب ناپیدائی قرار میدهد

خداوند در قرآن مجید درباره حجاب می فرماید:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

به مردان مومن بگو چشمانشان رو از گناه به نامحرمان فروگیرند و کانون عفت خویش را حفاظت نمایند،

این عمل برای آنها پاکیزه تر است، تحقیقا خداوند به آنچه انجام می دهید آگاه است - (سوره نور آیه ۳۰)

شان نزول:

در کتاب کافی در شأن نزول نخستین آیه از آیات فوق، از امام باقر علیه السلام چنین نقل شده است -
جوانی از انصار در مسیر خود با زنی روبرو شد و در آنروز زنان مقنعه خود را در پشت گوش ها قرار می دادند
(و طبعاً گردن و مقداری از سینه آنها نمایان می شد، چهره آن زن نظر آن جوان را به خود جلب کرد و چشم خود را به او دوخت، هنگامی که زن گذشت جوان همچنان با چشمان خود او را بدرقه می کرد، در حالی که راه خود را ادامه می داد تا این که وارد کوچه تنگی شد و باز همچنان به پشت سر خود نگاه می کرد، ناگهان صورتش به دیوار خورد و تیزی استخوان یا قطعه شیشه ای که در دیوار بود صورتش را شکافت -

۱- (ابن مکرم، ۱۴۱۴ ه ق، ج ۱، ص ۲۹۸)

۲- (مکارم، ۱۳۵۳ ج ۱۷، ص ۴۰۲)

هنگامی که زن گذشت، جوان به خود آمد، دید خون از صورتش جاری است و به لباس و سینه‌اش ریخته! سخت ناراحت شد با خود گفت: به خدا سوگند من خدمت پیامبر می‌روم و این ماجرا را بازگو می‌کنم، هنگامی که چشم رسول خدا صلی الله علیه وآله به او افتاد فرمود چه شده است؟ جوان ماجرا را نقل کرد، در این هنگام «جبرئیل»، پیک وحی خدا نازل شد و آیه فوق قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ را آورد^۱

انسان مقدس‌تر و پاک‌تر از این است که درباره شرمگاه‌ها بیندیشد چرا که به موضوع حرام باعث تفکر می‌شود به این اساس بعضی معتقدند مراد از این آیه يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ستر عورت است یعنی بر مرد و زن واجب است - عورت خود را از یکدیگر بیوشانند اما تقریباً جزم داریم که يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ

اختصاص به نظر عورت ندارد، بلکه شاید بیشتر اختصاص نظر به غیر عورت داشته باشد، بنابر این ممکن است مقصود آیه حفظ شرمگاه و نگاه به آنها هر دو مورد توجه باشد - چون چشم چرانی و نگاه به نامحرم از آفات هم ایمان است و غالباً مردان گرفتار آن هستند و زنان نیز تشویق می‌شوند - درباره این آیه حضرت امام رضا علیه السلام مطرح کرده اند -

امام رضا (علیه السلام) فرمودند:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ... قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ

به مؤمنین بگو که چشمهایشان را از نامحرم ببندند و فروج خود را از حرام حفظ کنند. و به زنان مؤمن هم بگو که چشمهایشان را از نامحرم ببندند و فروجشان را از حرام نگه دارند. (ابن بابویه، بی‌تا، ج ۲، ص ۵۶۴)

در ادامه آیه به ضرورت حجاب زن پرداخته می‌فرماید:

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ. وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْبَابَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَتِ النِّسَاءِ. وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ. وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ

۱- (عاملی، ۱۴۱۴، ج ۲۰، ص ۱۹۲، جمعه حویزی، ۱۳۸۳، ج ۳، ص ۵۸۸، طباطبایی، بی‌تا، ج ۱۵، ص ۱۱۶)

جَمِيعًا آيَةُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ^۱

و به زنان مؤمن بگو چشمهای خود را از نگاه به نامحرم فرو گیرند، و شرمگاهشان را حفظ کنند، و زینت خود را آشکار نکنند؛ جز آنچه از آن که طبعاً خودش نمایان است، و باید اطراف مقنعه‌های خود را بر گریبانهایشان بیفکنند تا گردن و سینه با آن پوشیده گردد و زینت خود را آشکار نسازند. مگر برای شوهرانشان، یا پدرانشان، یا پدر شوهرانشان، یا پسرانشان یا پسران شوهرانشان، یا برادرانشان یا پسران برادرانشان، یا پسران خواهرانشان یا زنان هم کیش شان یا بردگانشان یا مردان سفیه خدمتکاری که رغبتی به زنان ندارند، یا کودکانی که بر شرمگاه زنان آگاهی نیافته اند، و زنان نباید هنگام راه رفتن پاهای خود را به زمین بکوبند، تا آنچه از زینت شان را که پنهان کرده اند، دانسته شود، و ای مؤمنان! همگی به سوی خدا توبه کنید، تا رستگار شوید -

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا

ای همسران پیغمبر! شما در فضل و شرف مثل هیچ یک از زنان عادی مردم نیستید. اگر می‌خواهید پرهیزگار باشید به گونه‌ی هوس‌انگیز صدا را نرم و نازک نکنید و با اداء و اطواری بیان ننمائید که بیمار دلان چشم طمع به شما بدوزند. و بلکه به صورت شایسته و برازنده سخن بگوئید. بدان گونه که مورد رضای خدا و پیغمبر او است - (إِنِ اتَّقَيْتُنَّ) برخی این شرط را قید جمله ماقبل دانسته و گفته‌اند: شما مثل هیچ یک از زنان عادی مردم نیستید اگر پرهیزگار باشید. بعضی هم به ما بعد مربوط دانسته‌اند که معنی آن در بالا گذشت. (لَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ) سخن را نازک نکنید و به گونه هوس‌انگیز و با ادا و اطوار صحبت ننمائید و بلکه به طور معمولی و شایسته حرف بزنید - (سوره الاحزاب ۳۲)

نکات:

- (۱) . گفتار و رفتار زنان نباید تحریک کننده باشد و با کرشمه سخن گفتن آنها بی‌تقوا محسوب میشود -
- (۲) . چشم چرانی و هوس بازی یک بیماری روح است، که حجاب کامل راهی برای در امان ماندن از آن می‌باشد -

- (۳) . نباید به گونه‌ای رفتار کنیم که حتی یک دچار گناه و فساد شود -

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

و در خانه‌های خود بمانید، و همچون دوران جاهلیت نخستین در میان مردم ظاهر نشوید، و نماز را برپا دارید، و زکات را بپردازید، و خدا و پیامبرش را اطاعت کنید؛ خداوند فقط می‌خواهد پلیدی گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد - (سوره احزاب آیه ۳۳)

درباره این آیه رسول اکرم صلی الله علیه و آله کاملاً مطرح کردن:

الرَّسُولُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ يُعَسِّلُكَ إِذَا مِتَّ فَقَالَ يُعَسِّلُ كُلَّ نَبِيٍّ وَصِيُّهُ قُلْتُ فَمَنْ وَصِيُّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقُلْتُ كَمْ يَعْيشُ بَعْدَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ثَلَاثِينَ سَنَةً فَإِنَّ يَوْشَعَ بْنَ نُونٍ وَصِيَّ مُوسَى عَاشَ مِنْ بَعْدِهِ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَ خَرَجْتُ عَلَيْهِ صَفْرَاءَ صَفْرَاءَ بِنْتُ شُعَيْبٍ زَوْجَ مُوسَى فَقَالَتْ أَنَا أَحَقُّ بِالْأَمْرِ مِنْكَ فَقَاتَلَهَا فَقُتِلَ مُقَاتِلَتَهَا وَأَسْرَهَا فَأَحْسَنَ أَسْرَهَا وَإِنَّ ابْنَةَ أَبِي بَكْرٍ سَتَخْرُجُ عَلَيَّ عَلِيٌّ فِي كَذَا وَكَذَا أَلْفًا مِنْ أُمَّتِي فَيُقَاتِلُهَا فَيُقْتَلُ مُقَاتِلَتَهَا وَيَأْسِرُهَا فَيُحَسِّنُ أَسْرَهَا وَفِيهَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى وَ قَرَنَ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى يَعْنِي صَفْرَاءَ بِنْتُ شُعَيْبٍ.

پیامبر عبد الله بن مسعود گوید: به پیامبر عرض کردم ای رسول خدا! چه کسی شما را پس از وفاتتان، غسل می‌دهد؟ پیامبر پاسخ داد هر پیامبری را وصی و جانشین او غسل می‌دهد. عرض کردم ای رسول خدا وصی شما کیست؟ حضرت پاسخ داد: علی بن ابی طالب عرض کردم ای رسول خدا او چند سال پس از شما زندگی می‌کند؟ حضرت پاسخ داد: سی سال زندگی می‌کند، یوشع بن نون، جانشین موسی بود و پس از موسی علیه السلام سی سال زیست و صفراء دختر شعیب زن موسی علیه السلام او قیام کرد و گفت من شایسته‌تر از تو به جانشینی موسی هستم. پس یوشع با صفورا دختر شیب پیکار کرد و جنگجویان او را کشت و او را به اسارت درآورد و در دوره‌ی اسارت به نیکی با او رفتار کرد؛ و دختر ابوبکر نیز علیه علی به همراه چندین و چند هزار تن از امت من قیام خواهد کرد و علی با او نبرد می‌کند و جنگجویان او را می‌کشد و او را به اسارت درمی‌آورد و در دوره‌ی اسارت با او به نیکی رفتار می‌کند و خداوند در مورد او آیه‌ی (وَقَرَنَ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى) را نازل کرد^۱

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: جلباب‌ها (روسری‌های بلند) خود را بر خویش فرو

۱- (حسینی بهارنجی، ۱۳۲۳، ج ۱۲، ص ۱۵۰)

مجلسی، ج ۲۲، ص ۵۱۲، بشاره المصطفی، ص ۲۷۷، کمال الدین، ج ۱، ص ۲۷، البرهان، نو کرد و منظور از آن جاهلیت اولی صفورا دختر شعیب است نورالثقلین (۲)

افکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است و اگر تاکنون خطا و کوتاهی از آن‌ها سرزده توبه کنند خداوند همواره آمرزنده و مهربان است. (سوره احزاب ۵۹)

منظور از جلباب:

- ۱- در اینکه منظور از جلباب همه مفسران چند معنای ذکر کرده اند -
- ۱- ملحفه (چادر) چه بزرگی که از روسروی بلندتر است، سر و گردن و سینه های می پوشاند -
- ۲- مقنعه و خمار (روسری)
- ۳- پیراهن گشاد^۱

نکات آیه ۵۹:

۱. پوشیدن لباس های که عفت و آبرو زن را حفظ کند، بد حجابی هایی گذشته فرد از جانب خداوند قابل بخشش است -
۲. رفت و آمد زنان خارج از منزل باید با حفظ عفاف و حجاب باشد
۳. سر چشمه بسیار از مزاحمت ها از سوی بدلان و هوس بازان نوع پوشش زن است -

تفسیر:

اهمیت حفظ از آلوده شدن به گناه و تاثیر آن به روح و روان انسان همیشه مورد توجه بوده است، با تفسیر آیات حجاب در قرآن می توان به حدود پوشش در اسلام پی برد -

حجاب مانعی برای حضور بانوان رو از نگاه هوس آلوده افراد بسیار در جامعه مضمون می دارد، از این رو حجاب خورشید در این مطالب آیاتی را گردآوری کرده است، که از آیات قرآنی مربوط به حجاب این چنین اسنباط میشود که اسلام در رابط با پوشش احکام سخت گیرانند ندارد -

زیرا اعضای خانواده که مدام در زندگی هر فرد حضور داند جزو محارم هستند و داشتن حجاب در برابر آن ها واجب نیست -

حجاب در روایات:

أَحْسَنُ مَلَابِسِ الدِّينِ الْحَيَاءُ

پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله نیز تصریح می‌کند که: خداوند انسان با حیای بردبار پاک دامنی را که پاکدامنی می‌ورزد، دوست دارد.^۱

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند:

إِنَّ مِنْ خَيْرِ نِسَائِكُمُ الْمُتَبَرِّجَةَ مِنْ زَوْجِهَا الْحَصَانَ عَنْ غَيْرِهِ.

بهترین زنان شما، زنی است که برای شوهرش آرایش و خودنمایی کند، اما خود را از نامحرمان پوشاند.^۲

امام علی علیه السلام صفرمودند:

كُنْتُ قَاعِدًا فِي الْبَقِيعِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمٍ دَجْنٍ وَمَطَرٍ، إِذْ مَرَّتْ امْرَأَةٌ عَلَى حِمَارٍ، فَهَوَتْ يَدَ الْحِمَارِ فِي وَهْدِهِ فَسَقَطَتِ الْمَرْأَةُ، فَأَعْرَضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بَوَجهِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا مُتَسَرِّوْلَةٌ. قَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُتَسَرِّوْلَاتِ ثَلَاثًا يَا أَيُّهَا النَّاسُ، اتَّخَذُوا السَّرَاوِيلَاتِ فَإِنَّهَا مِنْ أَشْتَرِ ثِيَابِكُمْ، وَحَصَّنُوا بِهَا نِسَاءَكُمْ إِذَا خَرَجْنَ.

من و پیامبر در یک روز ابری و بارانی در بقیع نشسته بودیم که زنی سوار بر الاغ از آن جا گذشت و دست الاغش در گودالی فرو رفت و زن به زمین افتاد. پیامبر صلی الله علیه وآله و سلم رویش را برگرداند. حاضران عرض کردند: ای رسول خدا! آن زن شلوار به پا دارد. پیامبر سه بار فرمود: خدا یا! زنان شلوار پوش را بیامرز. ای مردم! شلوار بپوشید که شلوار پوشاترین جامه های شماسست و زنان خود را در موقعی که بیرون می‌آیند با شلوار حفظ کنید.^۳

امام رضا علیه السلام فرمودند:

حَرَّمَ النَّظَرَ إِلَى شُعُورِ النِّسَاءِ الْمُخْجُوبَاتِ بِالْأَزْوَاجِ وَغَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ لِمَا فِيهِ مِنْ تَهْيِيجِ الرِّجَالِ وَمَا يُدْعَوُ التَّهْيِيجُ إِلَى الْفَسَادِ وَالدُّخُولِ فِيمَا لَا يَحِلُّ وَلَا يَحْمِلُ بِحُمْلٍ وَكَذَلِكَ مَا أَشْبَهَ الشُّعُورَ إِلَّا الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ الْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحاً فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ الْجِلْبَابِ وَلَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى شُعُورِ مِثْلِهِنَّ.

۱- (آمدی، بی تا، ص ۱۹۳)

۲- (مجلسی، ۱۹۹۶، ج ۱۰۳، ص ۲۳۵)

۳- (ورام، ۱۳۰۳، ج ۲، ص ۷۸، ری شهری، ۱۳۸۱، ص ۱۳۰)

نگاه کردن به موهای زنان شوهردار و غیرشوهردار، حرام است زیرا این نگاه، مرد را تهییج و تحریک می‌کند. این تهییج، شخص را به فساد و داخل شدن در حرام و اعمال ناپسندیده می‌کشاند. حکم نگاه به غیر مو که نگاه مرد به آن‌ها حلال نیست همچنین است مگر در موردی که حق تعالی در قرآن، آن را استثنا کرده و فرموده است: **وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ**

امام حسن مجتبی (علیه السلام) فرمودند:

يَا ابْنَ آدَمَ! عَفِّ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ تَكُنْ عَابِدًا، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لَكَ تَكُنْ غَنِيًّا، وَأَحْسِنْ جَوَارَ مَنْ جَاوَزَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَصَاحِبِ النَّاسِ بِمِثْلِ مَا تُحِبُّ أَنْ يُصَاحِبُوكَ بِهِ تَكُنْ عَدْلًا.

ای فرزند آدم! نسبت به محرمات الهی عقیف و پاکدامن باش تا عابد و بنده خدا باشی. راضی باش بر آنچه که خداوند سبحان برایت تقسیم و مقدر نموده است، تا همیشه غنی و بی‌نیاز باشی. نسبت به همسایگان، دوستان و همنشینان خود نیکی و احسان نما تا مسلمان محسوب شوی. با افراد (مختلف) آنچنان بر خورد کن که انتظار داری دیگران همانگونه با تو برخورد کنند^۱

قال الامام علی علیه السلام: دَخَلْتُ أَنَا وَفَاطِمَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ، يَا عَلِيُّ، رَأَيْتُ امْرَأَةً مَعْلَقَةً بِشَعْرِهَا يَغْلِي دِمَاعُ رَأْسِهَا فَإِنَّهَا لَا تُغَطِّي شَعْرَهَا مِنَ الرِّجَالِ.

امام علی علیه السلام فرمودند: (روزی) من و فاطمه خدمت رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ رسیدیم، دیدم که ایشان شدیداً گریه می‌کنند. عرض کردم: پدر و مادرم فدایت، ای رسول خدا، چه چیزی شما را به گریه انداخته است؟ حضرت فرمودند: ای علی شبی که مرا به آسمانها بردند. زنانی از امت خود را دیدم که در عذاب‌های بسیار سختی به سر می‌بردند، به یاد عذاب سخت آنها افتادم و گریه بر من غلبه نمود، زنانی را دیدم که از موهای سر خود آویزان هستند و از آتش جهنم مغز سرشان می‌جوشید، پس آنها کسانی هستند که در دنیا موهای سرشان را از مردان نامحرم نمی‌پوشانند. (مجلسی، ۱۹۹۶، ج ۸، ص ۳۰۹)

قال رسول الله صَلَّى الله عليه وآله و رَأَيْتُ امْرَأَةً تَقْطَعُ لَحْمَ جَسَدِهَا مِنْ مَقْدَمِهَا وَتُؤَخِّرُهَا بِمَقَارِيضٍ مِنْ نَارٍ....

رسول خدا فرمودند: در شب معراج زنانی را دیدم که گوشت بدنشان توسط قیچی‌های آتشین از جلو و عقب بریده می‌شد، پس آنها کسانی هستند که خود را در معرض مردان نامحرم قرار می‌دهند و با رفتارهای مختلف توجه آنها را جلب نموده و به آنها اظهار تمایل می‌نمایند.^۲

۱- (مجلسی، ۱۹۹۶، جلد ۷۸، صفحه ۱۱۲)

۲- (مجلسی، ۱۹۹۶ هـ، ج ۸، ص ۳۰۹)

اهمیت حجاب در نظر فاطمة الزهرا:

حضرت زهرا سلام الله عليها در عین آن که حجاب کامل را رعایت می کرد حجاب را پرده نشینی و انزوای زنان نمی دانست بلکه شواهد بسیاری وجود دارد که آن حضرت حجاب را هرگز دست و پاگیر و مانع تلاش های اجتماعی و سیاسی نمی دانست. از این رو در عرصه های مختلف اجتماعی و سیاسی شرکت -فعال داشت،

محدثین نقل می کنند:

شخص پیامبرصلی الله علیه و آله دست فاطمه سلام الله عليها را گرفت و به میان مردم آمد و خطاب به مردم فرمود: هر کس که فاطمه سلام الله عليها را شناخت که شناخت و هر کس که او را نشناخته بداند که فاطمه سلام الله عليها دختر محمد صلی الله وآله است. او پاره تن من است، و قلب و جان من است، هر کس او را بیازارد مرا آزرده، و هر کس مرا بیازارد قطعاً خدا را آزرده است بنابراین حجاب در سیره فاطمه سلام الله عليها پرده نشینی نیست -^۱

یکی از امور مهمی که در زندگی حضرت زهرا سلام الله عليها همواره می درخشد، خطبه غرای او در مسجدالنبی پس از رحلت پیامبرصلی الله علیه وآله در ازدحام مردم است که او با این خطبه غاصبان و خطاکاران را به محاکمه کشید و آنان را قاطعانه محکوم کرد و از حریم ولایت و رهبری امیرمومنان علی علیه السلام به دفاع برخاست. چگونگی حرکت حضرت زهرا سلام الله عليها از خانه اش که مجاور مسجد بود به مسجد، در رابطه با مراعات حفظ حریم حجاب به قدری دقیق و ظریف است که جدا سزاوار است همگان در این مورد با نظر دقیق بنگرند و نکته ها را دریابند و سپس خطبه غرای او را در آن اجتماع و جو حاکم مورد بررسی قرار دهند. به راستی که منظره خطبه خواندن حضرت زهرا سلام الله عليها تابلو گویا و بسیار روشن درباره حفظ حریم حجاب و در عین حال شرکت کامل در صحنه برای سخنرانی و دفاع از حریم حق است و این همان راه اعتدال است که اسلام در همه جا به آن سفارش نموده است.

روز دیگری فاطمه سلام الله عليها گروهی از مشرکان را در کنار کعبه دید که جلسه محرمانه ای دارند. دریافت که در اندیشه توطئه بر ضد پیامبرصلی الله علیه وآله هستند، هشیارانه با شتاب به حضور پیامبر صلی الله علیه وآله آمد و توطئه آنها را به پدر بزرگوارش خبر داد -^۲

۱- (اربلی، ۱۴۳۳، ج ۲، صص ۲۳، ۲۴، کلینی، فروع کافی، ج ۵، ص ۵۲۹)

۲- (ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی ۱۴۳۲ ج ۱، ص ۶۰)

تجزیه و تحلیل عبارت فوق:

در این عبارت در رابطه با حفظ حریم حجاب و عفاف در عین شرکت در یک صحنه پرشور سیاسی و اجتماعی شش نکته است که هر کدام از جهتی بیانگر اهمیت و عظمت مقام حجاب در سیره حضرت زهرا سلام الله علیها است که به اختصار بدان اشاره می شود -

آن حضرت روسری خود را که به طور کامل سر و گردن و سینه اش را می پوشانید بر سر گرفت تعبیر واژه (لائت) و (پیچید) حاکی است که روسری به طور کامل و چسبان به سر و گردن گرفته شده بود نه به طور سبک و وارفته که با اندکی تکان دادن از سر رد شود و موی سر آشکار گردد -

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها علاوه بر آن روسری لباس روی لباس هایش مانند عبا را بر سر و تن خود پوشانده بود (واشتملت بجلبابها)

لباسی که بر تنش بود به قدری بلند بود که در راه رفتن، گاهی قسمت پایین لباس زیر پای حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها قرار می گرفت (تطأ ذیولها)

آن حضرت همانند رسول خدا صلی الله علیه وآله با متانت و وقار حرکت می کرد، یعنی هیچ گونه حرکات نامناسب و دور از نزاکت در حرکت او دیده نمی شد -

علاوه بر این ها در مسجد پرده ای به احترام او نصب کردند و آن حضرت در پشت آن پرده خطبه خواند.

حجاب از نظر فقهاء شیعه:

آیت الله خامنه ای:

اصل حجاب، ضروری دین محسوب است و بی‌اعتنایی به اصل حجاب و عدم رعایت آن معصیت و گناه است.

آیت الله صافی گلپایگانی:

اصل وجوب حجاب فی الجمله از ضروریات اسلام است و منکر آن مرتد است ولی بی‌اعتنایی به آن با عدم انکار وجوب آن، فسق است.

آیت الله تبریزی:

اصل حجاب برای زنان از ضروریات دین است و حکم کسانی که به آن بی‌اعتنایی نمایند حکم بی‌اعتنایی به سایر تکالیف دینی است.

آیت الله سیستانی:

اصل حجاب از مسلّمات شریعت است و در قرآن آمده است ولی کسانی که توجه به وضوح آن ندارند، انکار آنها مستلزم انکار نبوت نیست و بی‌اعتنایی، عملی گناه است.

آیت الله مکارم شیرازی:

آری حجاب از ضروریات دین است ولی انکار آن برای کسانی که از ضروری بودن آن آگاهی ندارند، موجب ارتداد نمی‌شود.

آیت الله بهجت (ره):

بی‌اعتنایی به حجاب گناه است و داشتن حجاب واجب است.

آیت الله فاضل لنکرانی (ره):

سزاوار است خانمها از چادر استفاده کنند چون چادر در کشور اسلامی ایران از مظاهر و شعائر اسلام می‌باشد و با حفظ این شعار سعی کنند بانوان محترم حرکت مورد سؤال را خنثی کنند.

دیدگاه علامه طباطبایی:

علامه طباطبایی در این مورد چنین می‌فرمایند:

زن در عین دارا بودن مشترکات، از جهاتی با مرد اختلاف دارد؛ چون ویژگی‌های ساختمانی متوسط زنان نظیر مغز، قلب، شریان‌ها، اعصاب، قامت و وزن طبق آن‌چه که در کالبدشناسی توضیح داده شده است، از متوسط مردان در همان ویژگی‌ها مؤخرتر است و این مسئله موجب شده است که جسم زن لطیف‌تر و نرم‌تر

از مرد باشد و در مقابل، جسم مرد درشت تر و سخت تر باشد - و احساساتی لطیف نظیر دوستی، رقت قلب، زیباگرایی و آرایش جویی در زن بیش تر و اندیشه گرایی در مرد فزون تر شود. بنابراین زندگی زن احساس گرا و زندگی مرد اندیشه گرا است^۱

اهمیت حجاب در جامعه:

کارکرد حجاب در فعال نمودن عناصر فرهنگ بر هیچکس پوشیده نیست. حجاب به استقلال فرهنگی و عدم وابستگی فرهنگ به اقتصاد یا سیاست کمک نموده و به عنوان وسیله‌های مهم در جهت اصلاح ساختار فکری، فرهنگی جامعه به سوی عقل سلیم و معنویت به شمار می‌آید. به بیان دیگر؛ حجاب در جهت دهی و ارشاد فرهنگ جامعه به سوی کانونهای رشد اثر قطعی دارد -

فوائد حجاب:

- ایجاد آرامش روانی بین افراد جامعه -
- جلوگیری از تهییج و تحریک جنسی و خنثی نمودن لذایذ نفسانی.
- کاهش چشمگیر مفاسد فردی و اجتماعی در جامعه اسلامی.
- حفظ و استیفای نیروی کار در سطح جامعه اسلامی.
- حضور معنوی گرایانه زنان و مردان در محیط اجتماعی.
- کاهش تقاضای مدپرستی بانوان
- حفظ ارزش‌های انسانی، مانند عفت، حیا و متانت در جامعه.
- مصونیت زنان در همه زمانها و مکانها.
- سلامت و زیبایی موقعیت اجتماعی و فرهنگی مردان و زنان جامعه اسلامی.
- هدایت، کنترل و بهره‌مندی صحیح از امیال و غرایز انسانی.
- مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب
- از بین بردن فشارهای اجتماعی نامشروع و نابهنجار -

۱- (طباطبایی، ۱۳۷۹، ج ۲، ص ۴۱۶)

فلسفه حجاب:

زن و مرد از جهاتی مانند خلقت از یک ذات و گوهر و بهره‌مندی از حقوق اجتماعی همانند تحصیل علم، آزادی قلم و بیان و مساوی هستند ولی از لحاظ فیزیکی و روحی تفاوت‌های فراوانی با هم دارند، که همین اختلافات باعث می‌شود تا احکامی همچون حفظ و رعایت حجاب در جامعه، قانونی مخصوص به خود را داشته باشند. زن مظهر جمال و مرد مظهر شیفتگی است، قهراً به زن باید بگویند خود را در معرض نمایش قرار نده نه به مرد البته این‌گونه هم نیست که پوشش مخصوص خانم باشد و بر مردان اصلاً حجابی لازم نباشد -

نتیجه‌گیری:

حجاب و عفاف حضرت زهرا به گونه‌ای است که ذکر شد، در حالی که در مقابل نامحرم کوبندگی و قاطعیت دارد، به مسلمانان می‌فهماند که اختلاط بین زن و مرد ممنوع است. تصور نکنید این بی‌حجابی و بی‌عفافی که فعلاً در جامعه رایج است، فقط برای ما باعث ناراحتی شده است، بلکه حضرت زهرا نیز از این موضوع بسیار ناراحت است. همه می‌دانیم که حضرت زهرا بهترین سرمشق است. سرمشق یعنی چه؟ یعنی جامعه باید وضعیت حجاب و عفاف حضرت زهرا را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد و به همان صورت عمل نماید.

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها در عین آن که حجاب کامل را رعایت می‌کرد، حجاب را پرده‌نشینی و انزوای زنان نمی‌دانست، بلکه شواهد بسیاری وجود دارد که آن حضرت حجاب را هرگز دست و پاگیر و مانع تلاش‌های اجتماعی و سیاسی نمی‌دانست. از این رو، در عرصه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی شرکت فعال داشت.

بنابراین (تعادل و تنظیم روابط) پی‌آمدهایی چون حضور پر نشاط، سالم، شاداب و تأثیرگذار برای مردان و زنان در عرصه‌های مختلف خانواده و جامعه خواهد داشت و بن بست و فساد و تباهی در هیچ یک از میدانهای فعالیت ایجاد نخواهد کرد.

به هر حال آنچه که بر می‌آید این است که حجاب محدودیت ساز نیست بلکه ایجاد مصونیت می‌کند. البته باید ذکر کرد که حجاب فقط برای زنان نیست و برای مردان نیز ضروری به نظر می‌رسد. از بین رفتن حجاب در جوامع کنونی نماد رشد و پیشرفت نیست نماد عقب ماندگی و غربزدگی کشورهای اسلامی می‌باشد -

فهرست منابع

- القرآن کریم مترجم شیخ محسن نجفی، الکوثر اسلام آباد، ج ۳، سال ۲۰۱۰ هـ
- مکارم، ناصر، تفسیر نمونه، دار اسلامیہ تهران، ج ۳، سال ۱۳۵۳ ش
- ابن مکرم، لسان العرب، بیروت، چاپ سوم، سال ۱۴۱۴ هـ ق، ج ۱، ص ۲۹۸
- شیخ صدوق، ابن بابویه محمد بن علی، علل الشرائع، بوزر جمهوری تهران، ج ۲، ص ۵۶۴
- طریحی، فخرالدین، مجمع البحرین و مطلع النیرین، سال ۱۳۷۵ ش، ج ۲، ص ۲۴
- ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب، سال ۱۳۷۶، موسسه انتشارات علامه قم، ج ۱، ص ۶۰
- آمدی، ابوالفتح، غررالحکم و دررالکلم، چاپ دوم، ص ۱۹۳
- طباطبائی، سید محمد حسین، ترجمه تفسیر المیزان، انتشارات دار الکتاب الاسلامی، ۱۳۷۹ ج ۲، ص ۴۱۶
- اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمه، دار الاضواء، ۱۴۰۳ قمری، ج ۲، ص ۲۴
- کلینی، یعقوب، کتاب فروع کافی، شمیم پبلیکیشنز ٹرسٹ کراچی، ج ۵، ص ۵۲۹
- حلّی، ورام بن ابی فراس، تنبیه الخواطر و نزہۃ النواظر، ج اول، ج ۲، ص ۷۸، انتشارات مکتبۃ الفقیه، سال ۱۳۰۳، تهران
- جمعه حویزی، عبد علی، تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۷۷، انتشارات مطبعه العلمیه، سال ۱۳۸۳-
- مترجم ری شهری، محمدی، منتخب میزان الحکمه، ج ششم، سال ۱۳۸۱، موسسه علمی فرهنگی دار الحدیث، ص ۱۳۰
- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، مترجم سید حسن، محفوظ بک ایجنسی کراچی، ج اول، سال ۱۹۹۶
- عاملی، شیخ حر، وسائل الشیعہ، انتشارات آل البیت، سال ۱۴۱۴ قمری
- حسینی بهارنچی، سید محمد، تفسیر اهل بیت علیهم السلام، ج اول، ۱۳۲۳، قم انتشارات مطیع، ص ۱۵۰

